

Výborná kombinácia napätia a psychologickkej drámy. – Booklist

LOUISE PENNY

premedia

**dlhá
cesta
domov**

Edícia LABYRINT:

1. Karin Fossum: Evino oko
2. Karin Fossum: Neobzeraj sa
3. Louise Penny: Tak vchádza svetlo
4. Zygmund Miłoszewski: Zrnko pravdy
5. Jørn Lier Horst: Poľovné psy
6. Karin Fossum: Kto sa bojí vlka
7. Jørn Lier Horst: Jaskynný muž
8. Zygmund Miłoszewski: Zapletení
9. Louise Penny: Dlhá cesta domov

Z angličtiny přeložila Martina Gállová

LOUISE PENNY

**dlhá
cesta
domov**

premeda

*Venujem Michaelovi.
Zaskočená radostou.*

Louise Penny
DLHÁ CESTA DOMOV

The Long Way Home

Prvé vydanie

Vydala Premedia, Bratislava 2014, ako svoju 75. publikáciu
www.premedia.sk

Grafická úprava textu Izabela Koska
Jazyková úprava a redakcia Martin Grbjar
Obálka Martin Mistrík (www.zelenaluka.sk)
Vytlačili Těšínské tiskárny, a.s.

Preklad © Marína Gálisová, 2014
Copyright © Louise Penny, 2014
Copyright © Three Pines Creations, Inc., 2014
All rights reserved
ISBN 978-80-8159-160-0

JEDEN

Clara Morrowová sa blížila a zišlo jej na um, či uňho uvidí zase to gesto, ktoré robil každé ráno.

Bolo nenápadné, bezvýznamné. Človek by ho ľahko ignoroval. Teda prvý raz.

Ale prečo ho Armand Gamache stále opakuje?

Clara mala hlúpy pocit, že to vôbec rozoberá. Prečo by to malo niečo znamenať? No u muža, ktorý nemal sklony k tajnostkárstvu, to gesto začínalo pôsobiť nielen tajnostkársky, ale priam kradmo. Neškodný pohyb, ktorý akoby túžil po tieni, kam by sa mohol ukryť.

A predsa bol zaliaty denným svetlom nového rána, sedel na lavičke, ktorú nedávno vyrobil Gilles Sandon a umiestnil ju na stráň. Pred Gamacheom sa rozprestierali kopce, čo sa tiahli od Québecu do Vermontu, pokryté hustým lesom. Riečka Bella Bella sa vinula medzi nimi sťa strieborné vlákno na slnku.

A pri pohľade na tolku vznešenosť sa dalo celkom ľahko prehliadnuť, že v údolí leží aj skromná dedinka Three Pines.

Armand sa neukrýval pred ničím zrakom. Ale ani ho nevyhľadával. Namiesto toho sa tento urastený muž každé ráno posadil na drevenú lavičku a sklonil hlavu ku knihe. Čítal.

Clara Morrowová sa priblížila a znovu si všimla to gesto. Sňal si polovičné čítacie okuliare, zatvoril knihu a strčil si ju do vrecka. Mal v nej záložku, ale nikdy ju nepresunul. Zostávala na svojom mieste ako kameň, čo označuje miesto neďaleko konca. Miesto, ku ktorému sa blížil, ale nikdy ho nedosiahol.

Armand knihu nezaklapol. Nechal ju klesnúť, nech ju zavrie gravitácia. Clara si všimla, že si rozčítanú stránku nijako nepoznačil. Žiadnym starým účtom, letenkou či lístkom z autobusu, ktoré by ho zaviedli tam, kde zanechal príbeh. Každé ráno začínal odznova. K záložke bol síce čoraz bližšie, no zakaždým sa zastavil ešte pred ňou.

A každé ráno si Armand Gamache vložil útlý zväzok do vrecka ľahkej letnej vetrovky, kým si stihla všimnúť jej názov.

Už ju tá kniha začínala hnevať. Aj jeho správanie.

Dokonca sa ho na to asi tak pred týždňom opýtala, keď sa k nemu prvý raz posadila na novú lavičku s výhľadom na starú dedinu.

„Dobrá kniha?“

„Oui.“

Armand Gamache zmiernil strohú odpoveď úsmevom. Takmer.

Bol to štuchanec od muža, ktorý zriedka niekoho odstrčil.

Nie, pomyslela si Clara, keď teraz pozorovala jeho profil. Niežeby ju štuchol. Nechal ju na pokoji, len sám o krok cúvol. Od nej. Od otázky. Vzal si osúchanú knihu a zatrúbil na ústup.

Posolstvo bolo jasné. A Clara pochopila. To však neznamenal, že sa ním musí aj riadiť.

Armand Gamache sa zadíval do tmavozeleného letného lesa a na vrchy, ktoré sa tiahli do večnosti. Potom mu pohľad klesol k dedine v údolí pod nimi, akoby stúlenej na nejakej prastarej dlani. Stigma v québeckej krajine. Nie rana, lež zázrak.

Každé ráno si s manželkou Reine-Marie a vlčiakom Henrim vyšiel na prechádzku. Hádzali mu tenisovú loptičku, ale napokon ju naháňali sami, keď Henriho upútal trepotajúci sa list alebo čierna mucha, prípadne hlasy v jeho hlave. Pes sa rozbehol za loptičkou, potom zastal a zadíval sa do prázdna, pohybujúc sem a tam gigantickými ušami ako satelitnými anténami. Ladil si ich, chytil nejaký signál. Nebol napätý, len zvedavý. Gamache vedel, že takto počúva väčšina ľudí, keď vo vetre zachytí útržky osobitne obľúbenej hudby. Alebo známy hlas v dialke.

Henri s naklonenou hlavou a mierne hlúpučkým výrazom na tvári teda počúval, kým Armand a Reine-Marie aportovali.

Svet je v najlepšom poriadku, myslel si Gamache, keď ticho sedel na augustovom slnku.

Konečne.

Až na Claru, ktorá si vzala do hlavy, že si každé ráno sadne na lavičku vedľa neho.

Žeby preto, lebo keď si ho tu hore všimla, už po odchode manželky a psa, zišlo jej na um, či mu nie je samému smutno? Či by mu neurobila dobre spoločnosť?

O tom pochyboval. Clara Morrowová sa stala jednou z ich najlepších priateľiek a poznala ho pridobre, aby ho tak chybné odhadla.

Nie. Chodievala za ním z vlastných dôvodov.

Armand Gamache bol na ne čoraz zvedavejší. Takmer si nahovoril, že jeho zvedavosť nie je bežná občianska všetečnosť, ale prebúdajúci sa profesionálny inštinkt.

Hlavný inšpektor Gamache počas celej svojej kariéry kládol otázky a do-
loval odpovede. A nielen odpovede, fakty. Lenže v skutočnosti mu šlo
o niečo oveľa nepolapiteľnejšie a nebezpečnejšie, než sú fakty – o pocity.
Lebo tie ho spravidla zaviedli k pravde.

A kým pravda môže niekoho oslobodiť, ľudí, ktorých hľadal Gamache,
zatvárala do väzenia. Na doživotie.

Armand Gamache sám seba považoval skôr za bádatela než za lovca.
Jeho cieľom bolo objavovanie. A to, čo objavil, ho vždy dokázalo prekvapiť.

Ako často vypočúval vraha a očakával v ňom zatrpknuté emócie, skysnu-
tú dušu? Namiesto toho objavil dobro, čo zišlo z priamej cesty.

Aj takého však, samozrejme, zatkol. No postupne dospel k súhlasu so
sestrou Prejeanovou, že nik nie je taký zlý ako to najhoršie, čo vykonal.

Armand Gamache to najhoršie totiž videl. Ale videl aj to najlepšie. Neraz
v jednom a tom istom človeku.

Zatvoril oči a obrátil tvár k nedávno vykotúľanému slnku. Tie dni má
za sebou. Už môže odpočívať. Vo veľkej dlani. A starosti si robiť už iba
o vlastnú dušu.

Nemusí viac bádať. To, čo hľadal, našiel tu, v Three Pines.

Cítil vedľa seba jej prítomnosť, tak otvoril oči, ale pozeral pred seba, na
dedinku, ktorá postupne ožívala. Videl, ako jeho priatelia a noví susedia
vychádzajú z domov a venujú sa svojim sezónnym záhradkám alebo sa
vyberajú na druhú stranu dediny do bistra na raňajky. Díval sa, ako Sarah
otvára dvere svojej *boulangerie*. V pekárni bola už pred úsvitom, piekla
bagety, croissanty a *chocolantine*, a teraz ich bude predávať. Zastala, utrela
si ruky o zásteru a pozdravila sa s monsieurom Béliveauom, ktorý práve
otváral svoj obchod so zmiešaným tovarom. Armand Gamache už pár
týždňov každé ráno sedával na tejto lavičke a díval sa, ako tí istí ľudia robia
stále to isté. Dedina mala svoj rytmus, kadenciu ako hudobná skladba.
Možno práve to počul Henri. Hudbu Three Pines. Znela ako šum, žalm,
upokojujúci rituál.

Jeho životu rytmus zásadne chýbal. Každý deň bol nepredvídateľný
a kedysi mu to tak zrejme vyhovovalo. Myslel si, že to má jednoducho
v povahe. Nikdy nepoznal rutinu. Doteraz.

Gamache musel priznať, že sa obával, aby sa to, čo ho teraz ako rutina
utešovalo, nerozmenilo na drobné, na banalitu, na nudu. Nestalo sa tak
– celé to zamierilo úplne opačným smerom.

Teraz mu vyhovovalo opakovanie. Ako sa mu vracali sily, cenil si pevnú
štruktúru. Denné rituály ho neobmedzovali a neväznili, práve naopak,
zistil, že sa s nimi dokáže oslobodiť.

Rozruch vyháňal na svetlo sveta rozličné nepríjemné pravdy. Ale na
ich skúmanie človek potreboval pokoj. Posedenie na tichom mieste, na

teplom slnku. Armand Gamache až teraz mohol skúmať všetko to, čo popadalo na zem. Tak ako padol aj on.

Pocítil vo vrecku váhu a objem knihy, hoci bola neveľká.

Pod nimi práve Ruth Zardová krivkala zo svojho chátrajúceho domčeka a za ňu ťapkala jej domáca kačka Rosa. Starenka sa obzerala, potom uprela pohľad na poľnú cestu, ktorá viedla z dediny. Jej oceľovosivé staré oči putovali čoraz vyššie, Gamach ich cítil. Až sa stretli s jeho pohľadom. A tam už zostali.

Zdvihla žilnatú ruku na pozdrav. A tak slávnostne, akoby vztyčovala zástavu Three Pines, zdvihla jeden prst, ktorý sa vôbec nechvel.

Gamache sa mierne uklonil.

Svet je v úplnom poriadku.

Až na...

Obrátil sa k rozstrapatenej žene vedľa seba.

Prečo je Clara zase tu?

Clara obrátila hlavu. Nedokázala sa prinútiť, aby mu pozrela do očí. Vedela, čo musí urobiť.

Predtým sa sama seba pýtala, či by to najskôr nemala prebrať s Myrnou. Požiadať ju o radu. Ale rozhodla sa, že nie, lebo jej došlo, že to by iba presúvala svoju zodpovednosť za toto rozhodnutie na niekoho iného.

Alebo, pomyslela si Clara, skôr sa bojím, že Myrna ma zastaví. Povie mi, aby som to nerobila. Že je to nespravodlivé a azda aj kruté.

Lebo také to bolo. Preto to Clare trvalo až tak dlho.

Každý deň sem vyšla s odhodlaním, že Armandovi niečo povie. A každý deň sa zlakla. Azda ju skôr udržali na uzde lepší anjeli v jej duši, strhli ju naspäť. Pokúšali sa ju zastaviť.

Vychádzalo im to. Zatiaľ.

Každý deň s ním prehodila zopár nezáväzných slov a odišla s pevným presvedčením, že zajtra sa už nevráti. Sľubovala sebe, všetkým svätým, anjelom, bohom i bohyniam, že sa na druhý deň ráno neocitne zase tu na lavičke.

A na druhý deň ráno, akoby zázrakom, kúzlom či kliatbou, opäť pocítila pod zadkom tvrdé javorové drevo. A pozerala na Armanda Gamachea. Lámala si hlavu, čo to má vo vrecku za útlú knižku. Pozerala mu do zamyslených tmavohnedých očí.

Pribral, čo bolo len dobre. Bol to znak, že Three Pines pôsobí tak, ako má. Uzdravoval sa tu. Gamache bol vysoký a robustnejšie telo mu pristalo. Nebol tučný, bol mohutný. Po zraneniach menej kríval a mal živší krok. Z tváre mu zmizol sivý odtieň, ale nie z vlasov. Jeho zvlnené vlasy boli v týchto časoch viac strieborné než hnedé. Kým o pár rokov dovŕši šesťdesiatku, mienila Clara, celkom osvie.

Aj jeho tvár odrážala vek. Poznačili ju starosti, obavy a trápenia. Bolesť. Ale najhlbšie vrásky zanechal smiech. Okolo očí a úst. Hlboko vyrytá veselosť.

Hlavný inšpektor Gamache. Bývalý šéf oddelenia vražd v policajnom zbore Sûreté du Québec.

No zároveň to bol Armand. Jej priateľ. Prišiel sem na dôchodok, aby si odpočinul od tamtoho života – od tamtej smrti. Nie aby sa skrýval pred smútkom, len aby ho nenabral ešte viac. Aby na tomto pokojnom mieste konečne mohol hľadiť na vlastné bremená. Postupne sa ich aj zbaviť.

Tak to urobili všetci.

Clara vstala.

Nemôže to urobiť. Nemôže tomuto mužovi zavesiť na krk svoje bremeno. Má dosť svojich. Toto patrí jej.

„Dnešná večera platí?“ opýtala sa. „Reine-Marie nás pozvala. Možno si zahráme aj bridž.“

Stále to plánovali, ale zriedka sa k tomu dostali, radšej sa zhovárali alebo mlčanlivo sedeli v záhrade za domom u Gamacheovcov, kým Myrna chodila okolo rastliniek, vysvetľovala, čo je burina a čo trvalka, ktorá rok čo rok opäť vykvitne. Ktorá dlho žije. A ktoré kvety sú letničky. Po úchvatnom a krátkom živote odsúdené na smrť.

Gamache sa zdvihol na nohy a v tej chvíli Clara znovu uvidela nápis vyrytý do operadla lavičky. Nebol tam, keď ju sem Gilles Sandon umiestnil. Gilles sám tvrdil, že nápis na svedomí nemá. Písmená sa len tak zjavili, ako sa zjavuje grafiti, a nik sa k nim nehlásil.

Armand vystrel ruku. Clara si pomyslela, že jej ju podáva na rozlúčku. Bolo to zvláštne oficiálne a konečné gesto. Potom si uvedomila, že dlaň obrátil nahor.

Vyzýval ju, aby mu vložila ruku do dlane.

Urobila to. A pocítila, ako sa jeho ruka jemne zatvára. Napokon mu pozrela do očí.

„Prečo si tu, Clara?“

Prudko sa posadila a znovu pod zadkom pocítila tvrdé drevo lavičky – niežeby ju podoprelo, skôr zastavilo jej pád.

DVA

„O čom sa podľa teba rozprávajú?“ Olivier položil pred Reine-Marie sladkú hrianku s čerstvo natrhanými jahodami a javorovým sirupom.

„Odhadujem, že o astrofyzike,“ odvetila a zdvihla pohľad k jeho peknej tvári. „Alebo možno o Nietzschem.“

Olivier pozrel cez delené okno.

„Vieš, že som hovoril o Ruth a kačke,“ poznamenal.

„Aj ja, *mon beau*.“

Olivier sa zasmial a presunul sa obslúžiť ďalších hostí bistra.

Reine-Marie Gamacheová sedela na svojom zvyčajnom mieste. Nechcela si z toho spraviť zvyk, jednoducho sa to stalo. Počas prvých týždňov, odkedy sa s Armandom presťahovali do Three Pines, sedávali na rôznych stoličkách za rôznymi stolmi. Každá stolička a stôl boli iné. Nešlo len o umiestnenie v starom bistre, ale o štýl nábytku. Všetky stoličky boli starožitné, všetky na predaj aj s cenovkami. Staré stoličky z québeckej borovice aj čalúnené edwardovské kreslá a ušiaky. Dokonca tam bolo i zopár kúskov z päťdesiatych rokov. Všetky pozbieral Olivier a toleroval jeho partner Gabri. Toleroval ich, kým si Olivier svoje úlovky nechával v bistre a spravovanie aj výzdobu penziónu nechal na Gabriho.

Olivier bol štíhly, upravený, úzkostlivo si pestoval nedbanlivý vidiecky štýl. Každý kúsok vo svojej garderóbe volil tak, aby vytvoril požadovaný dojem. Dojem uvoľneného, elegantného a diskkrétne zámožného hostiteľa. Na Olivierovi bolo všetko diskkrétne. Okrem Gabriho.

Zvláštne, pomyslela si Reine-Marie, hoci Olivierov osobný štýl bol elegantný a zdržanlivý, jeho bistro predstavovalo šialený mix všemožných štýlov a farieb. Napriek tomu nepôsobilo prepchato a človeka sa v ňom nezmocňovala klaustrofóbia, ale cítil sa tu ako na návšteve u scestovanej a výstrednej tety. Alebo u strýka. U niekoho, kto dobre poznal konvencie a rozhodol sa ich prekračovať.

Na oboch koncoch dlhej miestnosti s trámami boli obrovské kozuby.

Uprostred leta sa v nich nekúrilo, ale v zime v nich praskali a tancovali plamene, čo zahánali tmu a ostrý chlad. Reine-Marie ešte aj teraz v miestnosti cítila závan dymu z dreva. Zostával tu ako domáci duch alebo strážca.

Z veľkých okien bol výhľad na domy v Three Pines, na záhrady plné ruží, laloviek, plamienkov a ďalších kvetov, s ktorými sa ešte len oboznamovala. Domy stáli v kruhu okolo zeleného námestíčka. A uprostred námestíčka sa týčili borovice. Tri vysoké borovice, podľa ktorých dostala dedina meno. Three Pines. Neboli to obyčajné stromy. Zasadili ich pred niekoľkými storočiami a slúžili ako odkaz. Ako signál pre ľudí vyčerpaných vojnou.

Ste v bezpečí. Toto je svätyňa.

Nedalo sa presne určiť, či domy chránia stromy alebo stromy strážia domy.

Reine-Marie Gamacheová zdvihla šálku s *café au lait* a popíjajúc pozorovala Roth a Rosu, ako si niečo vykladajú na lavičke v tieni borovíc. Rozprávali rovnakým jazykom – bláznivá stará poetka aj kačka. A Reine-Marie sa zdalo, že obidve ovládajú len jedno slovo.

„Sráč, sráč, sráč.“

Milujeme život, pomyslela si Reine-Marie pri pohľade na Ruth a Rosu, *no nie preto, že sme si navykli žiť, ale preto, že sme si navykli milovať.*

Nietzsche. Ako by sa jej Armand vysmieval, keby vedel, že cituje Nietzscheho, hoci iba v duchu.

„Ako často si sa mi ty vysmievala, keď som vytiahol nejaký citát?“ povedal by jej na to.

„Nikdy, miláčik. Čo to Emily Dickinsonová povedala o výsmechu?“

Prísne by na ňu pozrel, potom by vytiahol z rukáva nejaký nezmysel a pripísal by ho Dickinsonovej, Proustovi či Fredovi Flinstonovi.

Navykli sme si milovať.

Konečne sú spolu a v bezpečí. Pod ochranou borovíc.

Pohľadom však nevyhnutne zablúdila na lavičku na kopci, kde mlčky sedeli Armand a Clara. Nerozprávali sa.

„O čom sa podľa teba nerozprávajú?“ spýtala sa Myrna.

Korpulentná černoška sa usadila v pohodlnom ušiaku oproti Reine-Marie a oprela sa. Priniesla si vlastný hrnček s čajom z antikvariátu vedľa bistra a teraz si objednala müsli a čerstvý pomarančový džús.

„Armand a Clara? Alebo Ruth a Rosa?“ prehodila Reine-Marie.

„Ruth a Rosa, tam je to jasné,“ vyhlásila Myrna.

„Sráč, sráč, sráč,“ povedali dvojhlasne a zasmiali sa.

Reine-Marie si nabrala na vidličku kúsok sladkej hrianky a znovu pozrela na lavičku na kopci.

„Sedáva s ním každé ráno,“ povedala Reine-Marie. „Dokonca aj Armanda to zaskočilo.“

„Hádam si nemyslíš, že sa ho pokúša zviest?“ opáčila Myrna.

Reine-Marie pokrútila hlavou. „V tom prípade by si so sebou zobrala bagetu.“

„A syr. Vyzretý Tentation de Laurier. Takmer tekutý, smotanový...“

„Už si ochutnala najnovší syr monsieura Béliveaua?“ spýtala sa Reine-Marie a pustila z hlavy manžela. „Le Chèvre des Neiges?“

„Bože,“ vzdychla Myrna. „Chutí ako brioška posypaná kvetinami. Prestaň. Pokúšaš sa ma zviest?“

„Ja? Ty si začala.“

Olivier postavil pred Myrnu pohár pomarančového džúsu a hrianku.

„Zase vás dve budem musieť obliať hadicou?“ spýtal sa.

„*Désolée*, Olivier,“ ospravedlnila sa Reine-Marie. „Je to moja vina. Rozprávali sme sa o syroch.“

„Na verejnosti? To je nechutné,“ vyhlásil Olivier. „Roberta Mapplethorpa určite zakázali len preto, že odfotil kúsok zrelého Brie na bagete.“

„Na bagete?“ spýtala sa Myrna.

„Tým by sa vysvetľovala Gabriho láska k uhľohydrátom,“ poznamenala Reine-Marie.

„Aj moja,“ priznala sa Myrna.

„Vrátim sa s tou hadicou,“ povedal Olivier na odchode. „A nemyslím to obrazne.“

Myrna si natrela na hrianku roztápajúce sa maslo a džem a Reine-Marie si zatiaľ odpila z kávy.

„O čom sme sa to rozprávali?“ spýtala sa Myrna.

„O syroch.“

„Ešte predtým.“

„O nich.“ Reine-Marie Gamacheová kývla hlavou smerom k manželovi a Clare, ktorí stále mlčky sedeli na lavičke nad dedinou. Myrna sa spýtala, o čom sa nerozprávajú. A Reine-Marie si každý deň kládla tú istú otázku.

Tá lavička bol jej nápad. Darček pre Three Pines. Požiadala tesára Gillesa Sandona, aby ju vyrobil a umiestnil ju tam. O pár týždňov sa na nej objavil nápis. Vyrezaný hlboko, úhľadne, dôkladne.

„To si spravil ty, *mon coeur*?“ spýtala sa Armanda, keď pri lavičke zastali počas rannej prechádzky.

„Non,“ odvetil zmätene. „Myslel som, že si o to požiadala Gillesa.“

Vypytovali sa teda. Clary, Myrny, Oliviera, Gabriho. Billyho Williamsa, Gillesa. Dokonca aj Ruth. Nik nevedel, kto do dreva vyryl tie slová.

Každý deň okolo tej záhady chodila na prechádzkach s Armandom.

Kráčali okolo starej školy, kde Armanda takmer zabili. Obaja si tie udalosti uvedomovali. Každý deň sa obrátili a vrátili sa k tichej dedine a lavičke nad ňou. A k slovám, ktoré do nej vyrezala nejaká neznáma ruka...

Zaskočený radostou

Clara Morrowová povedala Armandovi Gamacheovi, prečo je tu. A čo od neho chce. A keď skončila, uvidela v jeho zamyslených očiach to, čoho sa najviac obávala.

Uvidela strach.

Strach, ktorý tam preniesla ona. Vzala vlastnú hrôzu a dala mu ju.

Clara zatúžila svoje slová odvolať. Vymazať ich.

„Len som chcela, aby si to vedel,“ povedala a cítila, ako sa červená. „Potrebovala som to niekomu povedať. To je všetko...“

Zajachtala sa a to jej len pridalo na zúfalstve.

„Nečakám od teba, že niečo urobíš. Ani to nechcem. O nič nejde, naozaj. Zvládnem to sama. Zabudni, že som niečo povedala.“

Ale už bolo neskoro. Už to nemohla zastaviť.

„Nezáleží na tom,“ vyhlásila pevným hlasom.

Armand sa usmial. Ten úsmev dočiahol až k hlbokým vráskam okolo jeho očí a Clara si s úľavou všimla, že strach z nich zmizol.

„Mne na tom záleží, Clara.“

Schádzala zo svahu, do tváre jej svietilo slnko a v teplom vzduchu sa vznášala vôňa ruží a levandule. Na dedinskom námestíčku sa zastavila a obrátila. Armand sa oprel na lavičke. Zišlo jej na um, či po jej odchode vytiahne knihu, ale nespravil to. Len tam sedel s prekríženými nohami, jedna veľká ruka držala druhú. Úplne sebestačný a na pohľad uvoľnený muž. Díval sa ponad údolie. Na vrchy. Na svet za vrchmi.

Dobre to dopadne, pomyslela si cestou domov.

Ale Clara Morrowová hlboko v srdci vedela, že niečo dala do pohybu. Že v tých očiach niečo uvidela. Kdesi hlboko. Možno to tam nezasiala, ale iba prebudila.

Armand Gamache si sem prišiel oddýchnuť. Zotaviť sa. Slúbili mu pokoj. Clare bolo jasné, že ona ten sľub práve porušila.

TRI

„Volala Annie,“ povedala Reine-Marie, keď od manžela prijala pohár s džinom a tonikom. „Trochu meškajú, veď vieš, piatková večerná špička na ceste z Montréal.“

„Zostanú na celý víkend?“ opýtal sa Armand. Už začal grilovať a priateľsky sa s monsieurom Béliveauom hašteril o miesto pri grile. Nemal šancu, lebo vlastne netúžil vyhrať, hnal ho len pocit povinnosti, aby sa nevzdal bez boja. Napokon aj oficiálne kapituloval a podal kliešte obchodníkovi.

„Pokiaľ viem, áno,“ prikývla Reine-Marie.

„Dobre.“

Niečo v jeho tóne sa jej obtrelo o ucho a potom zmizlo, odniesla to vlna smiechu.

„Prisahám Bohu,“ vyhlásil Gabri a zdvihol buclatú ruku, „je to značkové.“

Pozvrtal sa, aby mohli všetci obdivovať jeho oblečenie v plnej nádhere. Mal na sebe široké nohavice a voľnú limetkovú košeľu, ktorá sa pri obratoch vzniesla.

„Kúpil som to v jednom z tých outletov, keď sme boli naposledy v Maine.“

Gabrimu sa krátko pred štyridsiatkou podarilo pri výške takmer dvoch metrov prekonať hranicu miernej bruškatosti.

„Neviem o tom, že by Benjamin Moore produkoval módné kolekcie,“ povedala Ruth.

„Hahaha, veľmi smiešne,“ odul sa Gabri. „Čírou náhodou to bolo veľmi drahé. Podľa teba to vyzerá lacno?“ prosebné pozrel na Claru.

„To?“ podpichla ho Ruth.

„Striga,“ počastoval ju Gabri.

„Buzík,“ odvrkla ona. Starenka zvierala v jednej ruke Rosu a v druhej nádobu, ktorú Reine-Marie identifikovala ako jednu z ich domácich vázičiek, plnú škótskej.

Gabri pomohol Ruth usadiť sa späť do kresla. „Donesiem ti niečo na zahryznutie?“ zaujímal sa. „Šteniatko? Alebo nenarodené dieťa?“

„Ach, drahý môj, to bude od teba milé,“ usmiala sa Ruth.

Reine-Marie prechádzala pomedzi priateľov, ktorí sa roztrúsili po záhrade, počúvala útržky anglických aj francúzskych rozhovorov, väčšina ľudí však konverzovala zmesou oboch jazykov.

Obzrela sa a všimla si, že Armand pozorne načúva príbehu, ktorý rozpráva Vincent Gilbert. Určite si uťahoval, zrejme aj sám zo seba, lebo Armand sa usmieval. Potom niečo povedal a pritom gestikuloval rukou, v ktorej držal pivo.

Keď dohovoril, Gilbertovci sa zasmiali a Armand s nimi. Vzápätí zachytil jej pohľad a usmial sa ešte širšie.

Večer bol stále teplý, ale keď sa v záhrade zažnú lampy, každý bude potrebovať svoj sveter alebo bundu, ktorú si zatiaľ prehodil cez stoličku.

Ľudia vchádzali do domu a zase z neho vychádzali, akoby boli doma, dlhý stôl na terase sa zaplňal jedlom, ktoré priniesli. Tieto neformálne piatky sa stali takmer tradíciou – večerné grilovanie u Gamacheovcov.

Hoci málokto hovoril o dome Gamacheovcov. V dedine bol stále známy a azda aj naveky zostane ako Emiliin dom, pomenovaný po žene, ktorá tam kedysi žila a z pozostalosti ktorej Gamache tento príbytok kúpil. Pre Armanda a Reine-Marie to bola nová strecha nad hlavou, ale v skutočnosti šlo o jeden z najstarších domov v Three Pines. Postavený z bielych dosiek a vpredu skrášlený širokou verandou, ktorá sa tiahla po celej šírke fasády a poskytovala výhľad na malé zelené námestíčko. Vzadu bola terasa a veľká zanedbaná záhrada.

„V obývačke som vám nechala tašku plnú kníh,“ povedala teraz domácej panej Myrna.

„*Merci.*“

Myrna si naliala bieleho vína a všimla si kyticu uprostred stola. Vysokú, bohatú, doslova napratanú kvetmi aj zeleňou.

Myrna si nebola istá, či má Reine-Marie prezradiť, že tie kvety sú väčšinou iba burina. Boli tam všetky, ktoré zvyčajne očarili neznaleho pozorovateľa. Fialové vrby, kozie nohy. Ešte aj pivoja, takmer rovnako pekná ako podobná, no vznešenejšia ipomoea.

Mnoho ráz s Armandom a Reine-Marie prechádzala pomedzi kvetinných záhonov a pomáhala im nastoliť poriadok v rozbujsenom chaose. A myslela si, že im jasne vysvetlila rozdiel medzi kultúrnymi rastlinami a burinou.

Nuž, potrebujú ďalšiu prednášku.

„Krásna, však?“ povedala Reine-Marie a ponúkla Myrne kúsok údeného pstruha na ražnom chlebe.

Myrna sa usmiala. Hja, mešťania.

Armand sa vzdialil od Gilbertovcov a teraz prechádzal pohľadom po zhromaždení, kontroloval, či má každý všetko, čo potrebuje. Oči mu padli

na netypickú skupinku. Clara sa posadila k Ruth a bola obrátená chrbtom k spoločnosti, tak ďaleko od domu, ako sa len dalo.

Odkedy prišla, nepovedala mu ani slovo.

Neprekvapilo ho to. Prekvapilo ho len jej rozhodnutie sedieť vedľa Ruth a jej kačky, aj keď Gamache by bol ten párik radšej opísal slovami Rosa a jej človek.

Existoval len jediný dôvod, pre ktorý by Clara alebo ktokoľvek iný vyhľadal spoločnosť bláznivej Ruth. Hlboká a nezdravá túžba, aby mu všetci dali pokoj. Ruth bola spoločensky asi taká príťažlivá ako vrece smradľavých ponožiek.

Ale neboli celkom samy. Pridal sa k nim aj Henri a pozoroval kačku.

Zbožňoval ju až do krajnosti. Rosa však jeho lásku neopätovala. Gamache začul vrčanie. Od Rosy. Henri zakvákal.

Gamache o krok cúvol.

Taký zvuk nikdy neveštil nič dobré.

Clara sa postavila, aby bola čím skôr preč. Vykročila ku Gamacheovi, až na poslednú chvíľu zmenila smer.

Ruth pokrčila nos, lebo v ich blízkosti sa vzniesol smrad ako z pokazeného vajca. Henri sa nevinne obzeral, akoby sa pokúšal objaviť zdroj toho odporného pachu.

Ruth a Rosa pozerali na vlčiaka s výrazom, ktorý pripomínal úžas. Stará poetka sa zhlboka nadýchla a vydýchla, až z toxického plynu vytvorila poéziu.

„*Prinútil si ma nieť danajské dary,*“ zacitovala zo svojho slávneho diela.

Podala som ti ich, jasná reč.

Dala by som zas všetko, len aby si odišiel.

Tak ako žobrákovi dávame – na, a bež preč.

Ale Henri, statočný a plynatosťou obdarený vlčiak, neodišiel. Ruth naňho s odporom zazrela, no vystrela k nemu vráskavú ruku na obliznutie.

A on ju oblizol.

Armand Gamache sa vybral hľadať Claru. Odtúlala sa k dvom dreveným adirondackým kreslám, ktoré stáli bok po boku na trávniku. Ich široké bočné operadlá boli plné krúžkov, odtlačkov nazhromaždených za roky, desaťročia popíjania v tichej záhrade. Krúžky, čo zanechala Emilie, doplnili a prekryli odtlačky ranných šálok a popoludňajších aperitívov, čo si tu vychutnávali Gamacheovci. Prepojenie pokojných životov.

Aj v Clarinej záhrade boli také kreslá, takmer rovnaké. Obrátené trochu oproti sebe, pozerajúce ponad záhony s trvankami na riekku a do lesa za ňou. Tiež s krúžkami na drevených bočných operadlách.

Díval sa, ako Clara uchopila zadné operadlo jedného kresla, zaprela sa doň, zatlačila na dosky.

Bol dosť blízko, takže videl, ako sa jej zdvihli plecيا a zbeleli hánky.

„Clara?“ oslovil ju spýtavo.

„Nič mi nie je.“

Ale nebola to pravda a on to vedel. Myslela si, dúfala, že po tom rannom rozhovore, ktorý s Armandom konečne absolvovala, trápenie zmizne. Rozdel sa o žiaľ...

Lenže problém, hoci sa rozdelil, sa nezmenšil. Naopak, bol dvojnásobný. A ako plynul deň, zdvojnásobil sa druhý raz. Clara ho práve tým, že o ňom hovorila, zhmotnila. Dala podobu svojmu strachu, ten strach sa ukázal. A rástol.

Všetko ten strach len priživovalo. Arómy grilovania, divo rozrastené kvety, olupujúce sa fľakaté staré kreslá. Krúžky, tie prekliate krúžky na operadlách... ako doma.

Všetko, čo bolo predtým triviálne, upokojujúce, dôverne známe a bezpečné, akoby malo zrazu k sebe pripojené výbušniny.

„Clara, večera je na stole.“ Povedal to svojim pokojným hlbokým hlasom. Potom začula šuchot jeho krokov, ako sa od nej po trávniku vzdľaloval, a bola sama.

Všetci jej priatelia sa zhromaždili na terase a naberali si jedlo. Ona stála mimo, chrbtom oproti nim, pozerala do lesa, v ktorom hustla tma.

Potom pocítila, že vedľa nej niekto stojí. Gamache jej podal tanier.

„Sadneme si?“ Ukázal na dve kreslá.

Clara sa posadila. Jedli bez slova. Všetko, čo si potrebovali povedať, už odznelo.

Ostatní hostia sa ponúkali stejkom a čatní, ktoré boli na stole. Myrna sa pobavene usmievala na burinovú kyticu. A potom sa usmievať prestala a niečo si všimla. Kytica bola ozaj krásna.

Z ruky do ruky prechádzali misky so šalátom a Sarah dala monsieurovi Béliveauovi najväčšie pečivo, ktoré dnes popoludní upiekla, kým on jej dal zase najmäkší kúsok stejku. Nahli sa k sebe, takmer sa jeden druhého dotýkali.

Olivier nechal bistro na starosti jednému čašníkovi a tiež prišiel sem. Rozhovor plynul a pokojne sa kľukatil. Slnko zapadalo, k slovu prišli svetle a ľahké letné bundy. Pozažínali čajové sviečky, rozložili ich na stôl a po záhrade, takže to vyzeralo, akoby sa tam na večer usalašili veľké svätajánske mušky.

„Keď Emilie zomrela a dom uzavreli, myslel som, že tu už teda večierky nebudú,“ povedal Gabri. „Teším sa, že som sa konečne v niečom aj pomýlil.“

Henri zakrútil obrovitými ušami, keď začul to meno.

Emilie.

Stará žena, ktorá ho objavila v útulku, keď bol ešte šteniatko. Priniesla si ho domov. Dala mu meno, lásku a vychovávala ho, až raz prišiel deň, keď tu zrazu nebola, prišli Gamacheovci a odviezli si ho. Hľadal ju niekoľko mesiacov. Pátral po jej pachu. Napínal sluch pri zvuku každého prichádzajúceho auta. Vždy, keď sa otvorili dvere. Čakal, že Emilie si ho znovu nájde. Znovu ho zachráni a odvedie ho domov. A potom jedného dňa prestal pozorovať, prestal čakať. Už nepotreboval záchrankyňu.

Vrátil sa očami k Rose. Aj tá zbožňovala starú ženu a bála sa, že jej Ruth jedného dňa zmizne, tak ako jemu zmizla Emilie. A Rosa zostane sama. Henri na ňu upieral pohľad, dúfal, že Rosa naňho pozrie a uvedomí si, že aj keby sa to stalo, jej zranené srdce sa zahojí. Balzam na ranu, chcel jej vysvetliť, nie je hnev, strach ani samota. Užho nezabrali, keď ich vyskúšal.

Do tej strašnej diery Henri napokon vlial to jediné, čo mu zostalo. Čo mu dala ešte Emilie. Chodil na dlhé prechádzky s Armandom a Reine-Marie, rozpamätával sa na svoju lásku k snehovým guliam, paličkám a smradľavému trusu skunkov, v ktorom sa tak rád váľal. Objavil svoju dávnu lásku k ročným obdobiam a ich rozličným pachom. Aj k blatu a čistému brlohu, k plávaniu a radostnému otriasaniu vody z kožucha, kým nohy pod ním tancovali ako divé. Oblizovaniu samého seba. A oblizovaniu iných.

Až raz jedného dňa nebola bolesť a osamelosť tým najväčším, čo mal v srdci.

Aj tak stále miloval Emilie, no dnes už miloval aj Armanda a Reine-Marie.

A oni milovali jeho.

To znamenalo domov. Henri ho opäť našiel.

„*Ah, bon. Enfin,*“ vydýchla si Reine-Marie, keď privítala dcéru Annie a svojho zaťa Jeana-Guya na verande.

Bola tam trochu tlačienica, ľudia vychádzali a lúčili sa.

Jean-Guy Beauvoir sa pozdravil s obyvateľmi dediny a na druhý deň ráno si dohodol spoločný beh s Olivierom. Gabri sa radšej namiesto behania ponúkol, že dozrie na bistro, akoby užho beh vôbec prichádzal do úvahy.

Keď Beauvoir podišiel k Ruth, ostražito si jeden druhého obzreli.

„*Salut*, ty jedna stará ožranka.“

„*Bonjour*, trkvas.“

Ruth pridržala Rosu, naklonila sa k Beauvoirovi a pobožkali sa na obe líca. „V chladničke ťa čaká ružová citronáda,“ povedala. „Sama som ju vyrobila.“

Pozrel na jej hrčovité ruky a vedel, že ani otvoriť plechovku pre ňu nebolo ľahké.

„Z kyslého citróna sladký úsmev býva,“ prehodil.

„Ty si nechaj citróny. Ja sa budem usmievať na škótsku.“

Beauvoir sa zasmial. „Citronáda mi určite pochutí.“

„No, Rose chutila, keď strčila do krčaha zobák.“

Ruth zišla po širokých drevených schodoch z verandy, ignorovala bridlicový chodník a vybrala sa krížom cez trávnik po chodníčku vyšliapanom medzi domami.

Jean-Guy počkal, kým Ruth zabuchne dvere na svojom dome, a odniesol batožinu do domu.

Bolo po desiatej večer a všetci hostia odišli. Gamache zhromaždil zvyšky a dal dokopy večeru pre dcéru a zaťa.

„Ako ide robota?“ spýtal sa Jeana-Guya.

„Nie zle, *patron*.“

Zatiaľ sa nedonútil volať pomerne čerstvého svokra krstným menom. Ani Armand, ani ocko. A nemohol ho volať ani hlavný inšpektor, lebo Gamache bol na dôchodku a to by bolo priveľmi oficiálne. Tak sa Jean-Guy uspokojil s oslovením *patron*. Šéfko. Bolo to zároveň úctivé aj neformálne. A zvláštne výstižné.

Armand Gamache je Annin otec, ale vždy bude Beauvoirov *patron*.

Porozprávali sa o prípade, ktorý Beauvoir riešil. Jean-Guy striehol na náznaky, že Gamachea to viac než iba bežne zaujalo. Že sa túži vrátiť do Sûreté du Québec, do tej jednotky, ktorú sám vybudoval. Gamache bol síce zdvorilý, nič však nenasvedčovalo tomu, že je v tom viac.

Jean-Guy nalial sebe aj Annie po pohári ružovej citronády a pre istotu pozrel dnu, či medzi dužinou z citróna nepláva trochu kačacieho páperia.

Všetci štyria sa posadili na zadnú terasu, pod hviezdy, a v záhrade pred nimi sa mihotali čajové sviečky. Keď dovečerali aj umyli riad a relaxovali pri káve, Gamache sa obrátil k zaťovi.

„Máš chvíľu čas?“

„Jasné.“ Zašiel za svokrom do domu.

Reine-Marie ich sledovala pohľadom, keď zatvorili dvere na pracovni. Dokonca ich aj zamkli.

„Maman? O čo ide?“

Annie pozrela tak ako jej matka na zatvorené dvere, potom si všimla jej zamrznutý úsmev.

To je ono, pomyslela si Reine-Marie. To bol ten zvláštny tón v Armandovom hlase, ktorý tam počula večer, keď sa dozvedel, že prídu Annie a Jean-Guy. Tón, ktorý neznal len radosť, že uvidí dcéru a jej manžela.

Reine-Marie od začiatku vedela, že táto chvíľa raz príde. Od prvej ška-